

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Čj.: 093 50/99 - 5073
Signatura: bi3cs104

Oblastní pracoviště č. 9 Hradec Králové
Okresní pracoviště Náchod

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Škola:	Základní škola Náchod, Komenského 452, 547 54 Náchod
Identifikátor ředitelství:	600 093 956
IZO:	102 254 869
Ředitel školy:	Mgr. Ladislav Domáň
Zřizovatel:	Město Náchod, nám. TGM č. 40, 547 01 Náchod
Příslušný školský úřad:	ŠÚ Náchod
Termín inspekce:	16. - 19. února 1999
Inspektoři:	Pavel Baštář, PaedDr. Pavel Jankovský
Předmět inspekce:	Posouzení činnosti školy ve vybraných částech dle § 18 odst. 3, 4 zákona č. 564/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Podmínky a průběh vzdělávání.
Označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá:	Povinná dokumentace školy dle § 32a zákona č. 258/1996 Sb. o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol v platném znění, podkladový materiál k zařazení do sítě škol, výroční zpráva, učební dokumenty a rozvrhy hodin.

ZJIŠTĚNÉ SKUTEČNOSTI A JEJICH HODNOCENÍ

1 Hodnocení materiálně technických podmínek výchovně vzdělávací činnosti

Základní škola Náchod - Komenského ulice má několik budov a přesto jsou její prostory vzhledem k neustále vzrůstajícím počtům žáků stísněné. Kritická situace je v zázemí pro učitele, kdy sborovna je svojí velikostí i vybavením nevyhovující. Totéž lze říci o kabinetu českého jazyka a dějepisu. Zde jsou k dispozici Pravidla českého pravopisu a Slovníky spisovné češtiny. Učitelská knihovna je u jednotlivých vyučujících, obsahuje většinou starší publikace, vyučující pracují více s vlastními materiály. Velmi dobrá je fonotéka k 20. století, historické mapy v dostatečném vzorku, diapozitivy nejsou většinou užívány, stejně tak fólie na zpětný projektor. Žákovská knihovna je také rozmístěna u jednotlivých vyučujících, každoročně je doplňována. Je využívána nepravidelně, žákům je doporučována veřejná knihovna. Další kabinety jsou dostatečně velké, dobře vybavené

pomůckami a přehledně uspořádané. Kabinet matematiky je umístěn v mezipatře, je v něm kromě pomůcek uskladněn fond učebnic. Kabinety fyziky a přírodopisu sousedí s odbornými učebnami a slouží dobře svému účelu. Vybavení obou odborných učeben je účelné a vyhovující. Pro výuku botaniky v šestém ročníku je využívána učebna a laboratoř v budově umístěné na školním pozemku. V tomto areálu je ještě skleník, přípravná a pokusné pozemky.

K podpoře moderní výuky jsou ve škole dvě učebny výpočetní techniky. Jedna je vybavená starším typem počítačů Consul, ve druhé je multimediální síť PC. Dále je ve škole vybudované videocentrum s dvěma okruhy, ve všech třídách jsou barevné televize a audiotechnika. V době inspekce nebylo možné činnost těchto zařízení posoudit, protože byla z důvodu nemoci techničky a dalších učitelů mimo provoz.

Celkově jsou materiálně technické podmínky ve škole vzhledem ke sledovaným předmětům hodnoceny jako průměrné.

2 Hodnocení psychohygienických podmínek

Rozvrh hodin je v souladu s vyhláškou MŠMT ČR č. 291/1991 Sb. o základní škole a respektuje většinu psychohygienických požadavků. Nevhodné je umístění hlavních či naukových předmětů na koncové hodiny převážně ve třídách s rozšířenou výukou matematiky a přírodopisu.

Školní nábytek v odborných pracovnách je nový, jinak je potřeba jej postupně obnovit. Učebny jsou velké a světlé, dostatečně vytápěné. Výjimkou je podkrovní jazyková učebna, kde je velmi chladno. V celé škole je čisto, chodby a učebny jsou vyzdobené pracemi žáků, působí esteticky.

Možnosti relaxace učitelů jsou velmi problematické, protože sborovna je vzhledem k počtu pedagogů nevyhovující a ani další prostory potřebám učitelů nestačí. Žáci mohou pro relaxaci využívat během velké přestávky tělocvičnu (dozor je zajištěn), v polední přestávce prostor v okolí školy. Pitný režim je řešen pomocí samoobslužného automatu na ovocné nápoje.

Psychohygienické podmínky jsou hodnoceny jako průměrné.

3 Hodnocení personálních podmínek

Ve škole je zaměstnáno celkem 46 pedagogických pracovníků. Výuka sledovaných předmětů je zajištěna učiteli s odbornou a pedagogickou způsobilostí. Výjimkou je výuka anglického jazyka, která je částečně zabezpečena učiteli bez odborné způsobilosti. Vedení školy umožňuje dalšímu učiteli doktorandské studium, ostatním vyučujícím vzdělávání organizovaná Centrem vzdělávání v Náchodě a Pedagogickým centrem v Hradci Králové. Pomoc začínajícím je realizována buď prostřednictvím uvádějícího učitele, nebo v rámci předmětových komisí. Vedoucí předmětové komise cizích jazyků je lektorkou Centra vzdělávání v Náchodě. V průběhu inspekce absolvoval své výstupy v rámci řízené praxe student VŠP. Vyučoval přírodopis za odborného dohledu zkušené učitelky a vedl si dobře.

Personální podmínky, týkající se sledovaných předmětů jsou hodnoceny jako spíše nadprůměrné.

4 Plnění učebních osnov

Základní škola Náchod-Komenského ul. vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola čj. 16 847/96-2, čj. 18 730/91-20 a čj. 30 250/86-200. Poslední uvedený program je nadstandardem, neboť škola zřizuje třídy s rozšířenou výukou matematiky a přírodopisu. Osnovy ve sledovaných předmětech jsou plněny, výjimkou je dějepis v devátém ročníku. Kontrolou bylo zjištěno, že ve školním roce 1997/98 nebyly v devátém ročníku odučeny moderní dějiny po roce 1945, čímž byl porušen §7 odst. 1 vyhlášky MŠMT ČR č. 291/1991 Sb. o základní škole. Vedení školy spolu s předmětovou komisí dějepisu již v průběhu inspekce učinilo kroky pro nápravu uvedeného stavu ve 2. pololetí školního roku 1998/99. K vybrané skupině předmětů se úzce váží některé povinně volitelné předměty, jejichž nabídkou škola umožňuje další rozvoj osobnosti žáků. V sedmém ročníku praktika z biologie a informatika, pro osmý ročník německý jazyk a konverzace v anglickém jazyku, pro devátý ročník anglický jazyk, konverzace v anglickém jazyku, praktika z biologie a informatika.

Nabídku rozšířené výuky matematiky a přírodopisu využívají rodiče žáků z Náchoda i okolí. Pro letošní školní rok bylo při přijímacím řízení vybráno 29 žáků z 50 zájemců. Škola nabízí individuální volbu vzdělávacích aktivit v zájmových útvarech a hlavně organizováním účasti žáků na akcích místního, okresního, oblastního i mezinárodního významu. Jsou to soutěže, olympiády a exkurze, rozšiřující vědomosti a znalosti ve všech sledovaných předmětech a řadě předmětů dalších. Druhým rokem jsou žáci aktivně zapojeni do společného projektu tří škol na téma Energie a životní prostředí. Partnerské školy v Halberstadtu v Německu a Voldendorpu v Holandsku společně se zdejší školou uskutečnily výměnné pobyty učitelů i žáků. Ti společně pracují na projektu a vzájemně se informují o způsobech řešení této problematiky ve svých domovských městech.

Plnění učebních osnov je hodnoceno jako průměrné a to vzhledem k podprůměrnému plnění osnov dějepisu v 9. ročníku.

5 Hodnocení z hlediska kvality vyučování

Celkově bylo inspektováno 33 vyučovacích jednotek v 8 vybraných předmětech. Plánovaný výběr hospitací přírodovědných předmětů byl výrazně narušen těsně před inspekcí velkou nemocností vyučujících těchto předmětů.

Výuka ve sledovaných předmětech je vedena podle schválených učebních dokumentů, používané učebnice jsou z různých vydavatelství, převážně se jedná o SPN, Prometheus a Prodos.

Český jazyk

Vzdělávací program i rozsah výuky stanovený osnovami jsou ve výuce českého jazyka naplňovány.

Všechny hodiny byly dobře připravené, tradičně frontálně pojaté, zaměřené na upevňování gramatických kategorií, syntaktických dovedností a v oblasti literatury interpretaci textů, vedení ke vztahu k četbě i mezipředmětovým kulturním vztahům. Těmito cílům odpovídaly i metody - řízený rozhovor, pravopisná cvičení, všestranný jazykový

rozbor, literární interpretace s prvky tvořivé dramatiky a ojediněle i náznaky problémového vyučování. Nebyla zaznamenána vnitřní diferenciaci při vyučování ani cílený individuální přístup k žákům. Klasifikace ústních i písemných projevů žáků je přiměřená a četná, průběžné hodnocení je méně časté. Málo času v proporcích hodin je věnováno na shrnutí, opakování a fixaci poznatků. Žáci jsou v průběhu vyučování motivováni, jejich aktivita byla v jednotlivých hodinách značně rozdílná, úroveň komunikace žáků je nižší, kvalita žákovských projevů není v některých případech důsledně opravována učitelem. Také někteří vyučující užívají nadbytečně nespisovné výrazy.

Schopnost aplikace učiva, znalosti i dovednosti projevené v hodinách jsou na běžné úrovni. Písemné projevy v předložených slohových pracích jsou v řadě případů na dobré úrovni. Domácí úkoly jsou zadávány cíleně a v přiměřeném množství, žákovským sešitům je věnována pozornost. Atmosféra v hodinách a komunikace vyučujících se žáky je vlídná, dominuje oslovování křestními jmény. Žáci mají k dispozici vhodné učebnice, kromě obrazu tabule bylo při výuce využito čítanek, rozmnožených textů a Pravidel českého pravopisu. K dispozici jsou videorekordéry, zpětný projektor byl použit pouze v jediné z hodin.

Celkově je výuka českého jazyka hodnocena jako spíše nadprůměrná.

Dějepis

Sledované vyučovací jednotky respektovaly osnovy i učební plány s výjimkou devátého ročníku (viz bod 4 inspekční zprávy).

Výuka dějepisu je prováděna převážně frontálními postupy a převažuje tradiční struktura hodin - opakování, výklad, zápis i fixace poznatků. Metody jsou většinou přiměřené věku dětí. Hodiny byly dobře připravené, vhodně bylo užíváno heuristického řízeného rozhovoru formou problémových otázek, jež byly užity i při výkladu nové látky. Ačkoli byla výuka tradičně koncipována, chyběl ve většině hodin čas na důkladné shrnutí tématu a vyvození cíle i fixaci poznatků. Při výuce nebyla znatelná diferenciaci výkonů ani individuální přístup k žákům nebo týmová práce. Klasifikace je přiměřená výkonům, ústní projevy žáků však nejsou kultivovány, je tolerována jednoslovná odpověď ke škodě kvality vyjádření, ve výuce převažuje významně výklad učitele nad samostatnou prací a projevy žáků. Motivace a stimulace k výkonu je sice častá, avšak není vždy provázána průběžným hodnocením. Velmi příznivým momentem výuky je vstřícná atmosféra hodin, jež není nijak v kontrastu s náročností vyučujících.

Žáci projevovali o výuce zájem a jejich znalosti odpovídají požadavkům osnov, jsou schopni aplikovat učivo. Žáci disponují kvalitními řadami schválených titulů učebnic, jež jsou při výuce cílevědomě využívány pro školní i domácí práci. V průběhu sledovaných hodin bylo funkčně využito historického dokumentu v podobě videozáznamu, obrazového materiálu i literárního díla, literatury faktu, historických map i atlasů a ukázek z krásné literatury. Nebyl použit zpětný projektor, jenž by zvýšil efektivitu výuky zejména ve fázi zápisu nebo ověřování poznatků.

Vyučovací jednotky byly hodnoceny od vynikajících po hodiny běžné úrovně.

Celkově je výuka dějepisu hodnocena jako spíše nadprůměrná.

Německý a anglický jazyk

Vyučování obou jazyků je vedeno v souladu s platnými osnovami a má jasně stanovené cíle. Jednotlivé hodiny byly vyučujícími kvalitně připraveny, zejména v německém jazyce vynikaly vysoce produktivní organizační činnosti, živým projevem, perfektní výslovností a důrazem na individualizaci. Přirozeně byla užita skupinová práce, značné množství produktivních činností i ve formě samostatné práce, poslech rodilého mluvčího, tvořivá dramatika, řízený rozhovor i problémové úkoly. Všechny vyučovací jednotky (kromě jediné hodiny anglického jazyka) byly vedeny přímo v cizím jazyce. Činnosti žáků byly vhodně motivovány, neustále byl stimulován zájem. Vyučující se snažili průběžně hodnotit výkony žáků a byly pozorovány prvky individualizace a vnitřní diferenciací práce.

Komunikace v interakci učitel-žák byla na rozdílné úrovni, ale znalosti a kompetence žáků většinou odpovídaly požadavkům osnov. Vyučující zohledňovali integrované žáky. Celý proces výuky provázela pozitivní atmosféra a poměrně vysoká efektivita, a to i v nepříliš rozvrhově vhodných koncových hodinách vyučování. Dobře jsou volené učebnice včetně doprovodných textů. Využívány byly magnetofony, mapy i kopie procvičovací textů. Podmínky pro výuku německého a anglického jazyka v podkrovní učebně byly vzhledem k nízké teplotě v místnosti na hranici snesitelnosti. Jinak je tato místnost účelná a funkční.

Celkově je výuka jazyků ve sledovaných hodinách hodnocena následovně: v německém jako vynikající až nadprůměrná a v anglickém jako spíše nadprůměrná. Souhrnné hodnocení nadprůměrné.

Občanská výchova

Všechny vyučovací jednotky měly stanoveny cíle, respektovaly učební plány i osnovy.

Formou výuky byl většinou řízený rozhovor, ale objevil se i přednes motivačního textu, hra, křížovka, samostatná úvaha nad textem, práce s učebnicí a zápis do sešitů. Přes evidentní snahu a pečlivou přípravu vyučovacích jednotek, akcentování výchovných prvků obsahu učiva a vedení ke kladným hodnotovým postojům, není poskytován dostatečný prostor k diskusi a srovnávání názorů žáků mezi sebou. Klasifikace je přiměřená, žáci o témata projevovali zájem, ale motivace k činnostem byla tlumena přílišnou naukovostí předmětu, jenž má být výchovou. Učebnice jsou vybrány vhodně a poskytují pestré možnosti využití v problémovém i skupinovém vyučování či pro domácí přípravu úkolů.

Celkově je kvalita vyučování občanské nauky hodnocena v rovnováze kladů i záporů jako průměrná.

Matematika

Výuka ve sledovaných ročnících probíhá podle učebních osnov bez časových přesunů.

Ve všech hodinách, které byly dobře připravené, byl sdělen průběh a cíl, závěr však byl uspěchaný a chybělo závěrečné shrnutí a zhodnocení. V projevu vyučujících byla zřetelná snaha o přesnost formulací, vstřícnost k žákům a poměrně častá kontrola a hodnocení jejich výkonů. Dostatečný prostor byl dán žákům pro vlastní samostatnou práci. Ve dvou hodinách byla samostatná práce zadána diferencovaně a vyučující se věnovala žákům individuálně. V pátém ročníku byla správně použita častá motivace, přesto by hodině prospělo zařazení relaxační chvílky. Metody a formy práce byly voleny účelně a přiměřeně k tématům. Žáci používali při výuce účelně učebnice a sbírky úloh, nakopírované texty, reklamní materiály s cenami zboží. Pracovali podle tabule, použity byly i fólie na zpětný projektor.

Komunikace žáků byla živá, dovednosti dobré, formulace přesné. Písemný projev žáků je pěkný, používané rýsovací potřeby měli vzorné. Atmosféra v hodinách byla příjemná, pracovní.

Výuka matematiky je hodnocena jako spíše nadprůměrná.

Fyzika

Výuka fyziky je vedena v souladu s platnými osnovami a podle tematických plánů jednotlivých vyučujících. Drobný časový přesun v rámci šestého ročníku reaguje na dosud neprobrané učivo matematiky. Všechny hodiny jsou vyučovány v odborné pracovně.

Jednotlivé hodiny byly dobře připravené, většinou dostatečně zajištěné vhodnými pomůckami. Struktura hodin byla dost rozdílná. Ve dvou hodinách s převahou výkladu nového učiva byly pokusy prováděny centrálně, málo prostoru bylo poskytnuto vlastní práci žáků. V ostatních hodinách pracovali žáci samostatně v dostatečné míře, pomůcky používali dovedně. Ve výuce nebyla patrná diferenciaci, individuální přístup jen výjimečně. V malé míře bylo použito hodnocení nebo pochvala žáků, přesto byli žáci většinou aktivní. Jejich reakce a odpovědi jsou věcně správné, formálně přesné. Písemný projev žáků je na dobré úrovni. V několika hodinách chyběl čas na shrnutí učiva a zhodnocení průběhu. Při výuce vládla v drtivé většině vlídná atmosféra, žáci pracovali s chutí.

Celkově je úroveň výuky fyziky hodnocena jako spíše nadprůměrná.

Přírodopis

Ve výuce přírodopisu jsou naplňovány osnovy stanovené vzdělávacím programem. Hodiny probíhají v odborné pracovně a to umožňuje velmi efektivní používání pomůcek včetně didaktické techniky. Tento aspekt se příznivě projevuje téměř ve všech navštívených hodinách. Účelně jsou používány učebnice, tabule, folie na zpětný projektor, nástěnné obrazy a trojrozměrné modely. Vyučující vedli výuku na vysoké odborné úrovni, s vlídností a zároveň náročností k žákům. Hodiny byly velmi dobře připravené, organizačně na výši. Měly jasně stanovený cíl, klidný průběh, závěrečné shrnutí a zhodnocení chybělo jen výjimečně. Převažovaly frontální postupy doplněné prací s textem a referátem. Vyhledání informací, zapojení žáků do výkladu, problémové vyučování a diferenciaci byly použity jen výjimečně. Podíl samostatné práce byl úměrný charakteru hodiny i věku a dovednosti

žáků. Vyučující vhodně využívali mezipředmětových vztahů, vedli žáky k přesným formulacím a zodpovědnosti za vyřčené názory a soudy. Kontrola žáků a hodnocení či pochvala byla průběžná a častá. Žáci byli většinou aktivní a pozorní, jejich odpovědi kultivované, věcně správné. Prokazovali dobré vědomosti, pěkný je i jejich písemný projev. Atmosféra všech hodin byla pracovní a příjemná, k čemuž přispěla dobrá práce vyučujících s hlasem a prvky humoru. Úroveň hodin byla od vynikající po spíše nadprůměrnou.

Celkově je úroveň výuky přírodopisu hodnocena jako nadprůměrná.

6 Hodnocení z hlediska výsledků vyučování

Pro posouzení úrovně výsledků učení a rozvoje osobnosti žáků bylo zjištěno:

Škola má dobré výsledky při přijímání žáků na střední školy a pravidelně tento jev sleduje.

V olympiádách, soutěžích a přehlídkách jsou žáci školy velmi úspěšní v okresním měřítku, kde často vítězí (M, Ch, Čj, F), nebo obsazují přední místa (A, PŘ, Aj, Nj). K výraznějším úspěchům loňského školního roku patří postup jejich žáka do celostátního kola v Olympiádě z českého jazyka a dvě vítězství a přední místa v krajském kole Fyzikální olympiády.

Na základě provedených hospitací lze konstatovat, že vědomosti a dovednosti žáků jsou na dobré úrovni, žáci většinou dobře formulují své názory, jejich komunikace je formálně správná a obsahově výstižná. Také rutinní dovednosti ve sledovaných hodinách byly v odpovídající kvalitě.

Vnitřní řád školy je dobře sestaven, vytváří podmínky pro dobré vzájemné vztahy a je v souladu s požadavky na mravní hodnoty a demokratické principy. Během inspekce byl pozorován vstřícný postoj učitelů k žákům a ze strany žáků slušné jednání a ukázněné chování. V prevenci problémových jevů má škola, kromě klasických kontaktů učitelů a rodičů, vypracován Minimální preventivní program s cílem ochrany žáků před sociálně negativními jevy včetně vzniku závislosti na hracích automatech, počítačích a drogách. Žákovská samospráva ustavena není, žáci využívají schránku důvěry, umístěnou na chodbě školy. Výsledky loňského školního roku, kdy z 834 žáků 16 neprospělo a 30 mělo sníženou známku z chování, dávají částečný obraz toho, jak jsou jmenovaná opatření účinná.

Z hlediska úrovně výsledků učení a rozvoje osobnosti žáků je škola hodnocena jako nadprůměrná.

ZÁVĚRY

Základní škola v Náchodě-Komenského ul. plní svoji výchovně vzdělávací funkci velmi dobře. Vytváří vhodné podmínky pro rozvoj osobnosti žáků a připravuje je dobře k dalšímu studiu a praxi. Podmínky a průběh vzdělávání jsou celkově hodnoceny jako spíše nadprůměrné.

Vymezení kladů:

- pozitivní atmosféra ve vztahu učitel - žák,
- vysoká erudice a poměrná vyrovnanost kvality učitelů ve sledovaných předmětech,
- vynikající moderní výuka v německém jazyce,
- kooperativní atmosféra mezi vyučujícími,
- úspěchy v soutěžích,
- stimulace zájmu o jazykovou výuku spoluprací se školami v zahraničí.

Vymezení záporů

- nižší úroveň komunikace a málo prostoru pro ni,
- převažující frontalita přístupů, metod i forem práce,
- málo využívaná vnitřní diferenciaci při vyučování,
- neplnění osnov dějepisu v 9. ročníku,
- neujasněná koncepce výuky občanské výchovy ⇒ přílišný důraz na naukovost předmětu,
- nespisovnost projevu některých vyučujících a žáků
- málo času na fixaci poznatků,
- stísněné pracovní podmínky vyučujících,
- sporadické užívání zpětného projektoru při vyučování.

Doporučení řediteli školy

1. Zateplit podkrovní jazykovou učebnu.
2. Programově klást důraz při výuce na individualizaci, diferenciaci a průběžné hodnocení žáků učiteli i dostatek času pro fixaci poznatků již při vyučování.
3. Vést vyučující k vyšší efektivitě vyučovacích jednotek pomocí funkčního užívání didaktické techniky (zejména zpětného projektoru).
4. Zvyšovat podíl produktivní skupinové práce a řešení problémových úkolů na úkor frontálního pojetí výuky.
5. Rozšířit porovnávací evaluační testy na další hlavní předměty.
6. Trvale dbát na kvalitu správného projevu žáků i vyučujících a vytvářet prostor pro delší samostatné projevy žáků v hodinách.
7. Spolu s vyučujícími občanské výchovy hledat postupy k dominanci výchovných složek tohoto předmětu oproti naukovým.

8. Zabezpečit plnění osnov dějepisu v 9. ročníku v oblasti moderních dějin po roce 1945.

razítko

Podpisy inspektorů:

vedoucí týmu Pavel Baštář, v. r.

člen týmu PaedDr. Pavel Jankovský, v. r.

V Náchodě dne 17. 3. 1999

Inspekční zprávu jsem převzal dne 26. 3. 1999

razítko

Podpis ředitele školy Mgr. Ladislav Domáň, v. r.

Dle § 19 odst. 8 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy - zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Na vědomí

Adresát	Datum předání / odeslání zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Zřizovatel:	29. 3. 1999	093 86/99-5073
Školský úřad:	29. 3. 1999	093 86/99-5073

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. ČŠI	Text
-----	-----	připomínky nebyly vzneseny